

БЮДЖЕТНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: СУТНІСТЬ І ОСНОВНІ СКЛАДОВІ

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Анотація. Досліджено особливості трактування бюджетного механізму забезпечення добробуту населення територіальної громади, виокремлено основні його складові. Запропоновано доповнити розглянуту структуру складових бюджетного механізму інвестиційною складовою.

Ключові слова: бюджетний механізм; добробут; територіальна громада; бюджетне забезпечення; бюджетна політика.

BUDGETARY MECHANISM FOR ENSURING THE WELFARE OF THE POPULATION OF TERRITORIAL COMMUNITIES: THE ESSENCE AND CORE COMPONENTS

Abstract. The peculiarities of the interpretation of the budgetary mechanism for ensuring the welfare of the population of the territorial community are studied, its core components are singled out. It is proposed to supplement the considered structure of the components of the budgetary mechanism with an investment component.

Keywords: budgetary mechanism; welfare; territorial community; budget support; budget policy.

В умовах проведення реформи децентралізації в Україні актуальними і своєчасними постали дослідження особливостей організації життєдіяльності та добробуту створених територіальних громад. Сьогодні територіальна громада зацікавлена у підвищенні ефективного управління фінансовими ресурсами для забезпечення покращення добробуту її населення. В цьому контексті посилюється значення і роль фінансового забезпечення функціонування громад. При цьому на рівні територіальних громад особлива увага приділяється не тільки формуванню власних фінансових ресурсів, але і залучених. Логічно, що, за таких умов, посилюється роль бюджетного механізму забезпечення добробуту жителів територіальних громад, функціонування якого має бути направлене на забезпечення високого рівня життя населення територіальних громад (незалежно від місця проживання), на територіальну згуртованість, на повноцінне формування і використання їх можливостей.

Поняття добробуту населення територіальної громади є динамічним і комплексним поняттям, яке поєднує соціальні, економічні, екологічні, культурні, освітні умови та умови безпеки, які визначені територіальними громадами. Для розуміння сутності поняття бюджетний механізм забезпечення добробуту населення територіальної громади доцільно уточнити: особливості визначення категорії «бюджетний механізм» та підходи до трактування елементів бюджетних механізмів з позиції забезпечення добробуту населення територіальної громади.

Дослідження сутності поняття бюджетний механізм дозволило нам виокремити найбільш точні його визначення, які наведені науковцями: бюджетний механізм – це складна й динамічна економічна категорія, яка, з одного боку, виступає як сукупність форм, методів і заходів організації бюджетних відносин у державі, а з іншого боку, матеріальним утіленням фінансових відносин та їх практичного застосування для досягнення відповідних цілей і завдань, визначених бюджетною політикою держави [1]; комплекс злагоджених дій, покликаних перетворювати відносини між суб'єктами бюджетного процесу (і не тільки) у фінансові ресурси [2].

На нашу думку, обґрунтованими є декілька основних елементів, узагальнених науковцями, що визначають сутність поняття «бюджетний механізм»:

- наявність форм, методів, інструментів, важелів та їхня взаємодія;
- взаємодія елементів бюджетного механізму відбувається на підставі певного забезпечення: нормативно-правового, організаційного та інформаційного;

– призначення бюджетного механізму – формування, розподіл, ефективне використання фінансових ресурсів [3].

На практиці, сприйняття бюджетних механізмів переважно зводиться до формалізації певних форм, методів, інструментів та важелів, що суттєво звужує його сутність.

У вузькому розумінні поняття бюджетного механізму забезпечення добробуту населення територіальної громади формується на основі теоретичного тлумачення бюджетних механізмів та полягає у сукупності бюджетних відносин, пов'язаних із формуванням, розподілом та ефективним використанням фінансових ресурсів для забезпечення добробуту населення територіальної громади.

У широкому розумінні, у роботі науковиці Гринчишин І., бюджетні механізми забезпечення добробуту територіальних громад розглядаються як сукупність відносин різних рівнів публічного управління, пов'язаних із: формуванням фінансових ресурсів через власні (бюджетне самозабезпечення) та інтервенційні інструменти: дотування, субсидування, запозичення, спільне фінансування; розподілом їх у відповідності до стратегічних пріоритетів функціонування територіальної громади та ефективним використанням в частині досягнення якісних параметрів добробуту територіальної громади. При цьому авторка доводить доцільність виокремлення змістовної, стратегічно-програмної, функціональної та інституційної складових бюджетних механізмів у поєднанні з об'єктом дослідження – забезпечення добробуту територіальних громад [4]. На нашу думку, така структуризація складових бюджетного механізму забезпечення добробуту населення територіальних громад є логічною і обґрунтованою. При цьому, варто було б доповнити таке структурування виділенням інвестиційної складової, оскільки реалії свідчать, що в умовах фінансової децентралізації велика частина бюджетних ресурсів, що формують територіальні громади мають характер інвестиційного спрямування.

Отже, бюджетний механізм забезпечення добробуту населення територіальних громад є важливою складовою бюджетної політики України в цілому і важливим засобом реалізації бюджетної політики органами місцевого самоврядування на місцевому рівні. Єдина ціль реалізації бюджетної політики на цих ринях - формування, розподіл та ефективне використання бюджетних ресурсів для забезпечення високого рівня добробуту населення територіальних громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кохан І. В. Бюджетний механізм як суспільно-економічна категорія. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2011. Вип. 7(2). С. 402–406.
2. Прядко В. В., Сокровольська Н. Я. Гносеологічні аспекти функціонування бюджетного механізму. *Економічний аналіз XXI*. 2014. № 11–12. С. 53-56.
3. Гринчишин І. М., Білик О. І. Інформаційне забезпечення процесу трансформації ресурсів недержавних пенсійних фондів в інвестиції регіону. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 11. С. 158–177.
4. Гринчишин І. Бюджетні механізми забезпечення добробуту територіальних громад в умовах соціально-економічної диференціації: дис. ... д.е.н.: 08.00.05. 08.00.08, Львів, 2021. 488 с.

Струк Наталія Петрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Івано-Франківськ, e-mail: struknp@gmail.com

Struk Nataliia P. – PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Department of Public Management and Administration, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, e-mail: struknp@gmail.com